

EKSPERTES ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ
RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTES
STUDIJU VIRZIENA “VESELĪBAS APRŪPE”
OTRĀ LĪMEŅA PROFESIONĀLĀ STUDIJU PROGRAMMĀ
“REZIDENTŪRA MEDICĪNĀ” (KODS 47721)

Eksperte rekomendē plānotās izmaiņas ar nosacījuma rekomendācijām

Eksperte:

Asoc. Prof. Dr. med. **Baiba Trinīte**

Datums (14/05/2020)

Satura rādītājs

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām	5
2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats	6
3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām.....	8
4. Secinājumi.....	15
5. Rekomendācijas	16

Informācija par ekspertu

Vārds	Baiba	Uzvārds	Trinīte
Darbavieta	Liepājas Universitāte	Amats	asociētā profesore
Grāds/ profesionālā kvalifikācija		Dr.med., audiologopēde, logopēde	

Novērtēšanas vizītes datums	15.04.2020
Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām, veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:	<ul style="list-style-type: none"> • Rīgas Stradiņa universitātes (turpmāk tekstā – RSU) 2020. gada 31. janvāra iesniegumu Nr. 60-16/14/2020 par izmaiņām studiju virziena “Veselības aprūpe” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” un tam pievienotajiem dokumentiem; • RSU 2020. gada 9. marta vēstuli Nr. 60-16/23/2020, kurā pēc Akadēmiskā informācijas centra (turpmāk tekstā – AIC) pieprasījuma sniegta papildinformācija par izmaiņām studiju virziena “Veselības aprūpe” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”; • informāciju, kas iegūta intervijās ar RSU pārstāvjiem novērtēšanas vizītes laikā; • Medicīniskās homeopātijas izglītības standartu (<i>Medical Homeopathic Education Standards for LMHI and ECH allied schools</i>), iesniegts elektroniski 2020. gada 15. aprīlī; • RSU 2020. gada 23. aprīļa vēstuli Nr. 60-16/39/202 “Par

	<p>papildinformāciju pēc eksperta vizītes par izmaiņām Rīgas Stradiņa universitātes studiju virziena “Veselības aprūpe” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” un tai pievienotajiem dokumentiem;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Augstskolu likumu; • 2014. gada 26. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 512); • 2018. gada 11. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 793) ; • 2013. gada 16. aprīļa Ministru kabineta noteikumiem Nr. 202 “Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 202); • 2009. gada 24. marta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 268).
--	--

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

Otrā līmeņa profesionālā studiju programma (turpmāk – studiju programma) “Rezidentūra medicīnā” ir iekļauta RSU studiju virzienā “Veselības aprūpe”, kas ir akreditēts līdz 2023. gada 8. maijam. Studiju programma “Rezidentūra medicīnā” (kods 47721) pēc sava veida atbilst profesionālā maģistra studiju programmai, Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras (LKI) 7. līmenim. Studiju programma “Rezidentūra medicīnā” iekļauj vairākas specialitāšu programmas, kuras tiek realizētas 44 līdz 264 kredītpunktu (turpmāk – KP) apjomā, pilna laika klātienes studijās, latviešu valodā.

RSU lūdz veikt izmaiņas studiju virzienā “Veselības aprūpe” sakarā ar trīs jaunu specialitāšu programmu izveidošanu otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” – “Neirofiziologs”, “Homeopāts”, “Akupunktūras ārsts”. Izmaiņas studiju virzienā papildinātu jau esošās uzņemšanas prasības, nosakot, ka specialitātes programmā “Neirofiziologs” tiek uzņemtas personas ar ārsta grādu un neirologa sertifikātu, specialitātes programmā “Homeopāts” tiek uzņemtas personas ar ārsta grādu un sertifikātu jebkurā pamatspecialitātē un specialitātē “Akupunktūras ārsts” tiek uzņemtas personas ar ārsta grādu.

Nepieciešamība paplašināt rezidentūras specialitāšu programmu klāstu ir pamatota ar darba tirgus un sabiedrības pieprasījumu pēc speciālistiem neirofizioloģijā, homeopātijā un akupunktūrā. Plānoto izmaiņu juridiskais pamats ir MK noteikumi Nr. 268, kas paredz ārstniecības personu izglītības satura un apgūstamo kompetenču apguvi pamatspecialitātē “Akupunktūras ārsts” (P 61), apakšspecialitātē “Neirofiziologs” (A 201) un papildspecialitātē “Homeopāts” (PP 04).

Rezidentūras specialitātes programmas “Neirofiziologs” atvēršana sakārtotu līdz šim sadrumstaloto neirofizioloģisko diagnostikas metožu apguves un sertifikācijas jomu, ļaujot sertificētiem ārstiem neirologiem apgūt un praktizēt vairākas neirofizioloģijas metodes vienlaicīgi. Neirofiziologu nonākšana darba tirgū uzlabotu neirofizioloģisko diagnožu metožu (elektromiogrāfija, elektroencefalogrāfija un perifēro nervu ultrasonogrāfija) pieejamību pacientiem. Sabiedrībā ir liels pieprasījums pēc integratīvās medicīnas, kas paredz konvencionālās un komplementārās medicīnas metožu sintēzi dažādu saslimšanu ārstēšanā. Akupunktūras ārsti ir speciālisti, kuri saskaņā ar iegūto izglītību varētu nodrošināt integratīvu metožu izmantošanu ārstniecībā. Arī homeopātija ir

sabiedrībā pieprasīts pakalpojums un RSU pēc ilgstošas izpētes un situācijas analīzes ir pieņēmusi lēmumu izveidot specializācijas programmu homeopātijā, lai nodrošinātu augsti kvalificētu ārstu homeopātu sagatavošanu.

2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Vizīte tika organizēta attālināti, izmantojot videokonferenču platformu ZOOM. Vizītes laikā tika organizētas trīs tikšanās, kurās piedalījās:

- eksperte asoc. prof. Baiba Trinīte, AIC pārstāvis Ričards Muižnieks;
- RSU studiju virziena “Veselības aprūpe” vadītājs prof. Guntis Bahs, Rezidentūras studiju fakultātes dekāne prof. Ilze Grope, rezidentūras procesu vadītāja Ieva Griķe;
- specialitātes programmas “Neirofiziologs” vadītājs asoc. prof. Guntis Karelis, specialitātes programmas “Homeopāts” vadītāja Marina Afanasjeva, specialitātes programmas “Akupunktūras ārsts” vadītāja Inese Kokare, specialitātes programmas “Neirologs” vadītāja, atbildīgā par specialitātes programmas “Neirofiziologs” programmas apguvi 1. un 2. studiju gadā prof. Evija Miglāne, specialitātes programmas “Internists” vadītāja, atbildīgā par specialitātes programmas “Akupunktūras ārsts” apguvi 1. un 2. studiju gadā asoc. prof. Inga Stukēna
- darba devēju pārstāvji: doc. Artjoms Kaļiņins, Klīniskās diagnostikas centra vadītājs, Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca; Dr. Normunds Vaivads, galvenais vadības ārsts, Nacionālie bruņotie spēki; Dr. Margarita Stoma, kardiologa un homeopāta ārsta prakse.

Tikšanās laikā ar studiju virziena, studiju programmas un fakultātes vadību tika jautāts par jauno specialitāšu programmu izveides pamatojumu, to saistību ar RSU vīziju un zinātnes stratēģiju. Tika precizēti jautājumi: par plānoto reflektantu skaitu katrā no specializācijas programmām; par specialitāšu programmu izmaksām; par specialitāšu programmā iesaistīto akadēmisko personālu; par rezidentūras studiju procesa organizāciju.

Tiekoties ar specialitāšu programmu vadītājiem, jautājumi tika uzdoti katras programmas atbildīgajam atsevišķi. Specialitātes programmas “Neirofizioloģija”

vadītājam asoc. prof. G. Karelim tika lūgts precizēt studiju ilgumu programmā un izvērstāk pastāstīt par programmas realizācijai nepieciešamo materiāli tehnisko bāzi un programmas realizācijā iesaistītajiem mācībspēkiem. Intervijas gaitā tika saņemtas atbildes uz visiem jautājumiem. Specializācijas programmas “Akupunktūras ārsts” vadītājai dr. I. Kokarei tika lūgts paskaidrot šādas specialitātes programmas izveides pamatojumu, tika precizēti jautājumi par prakses vietām, sertificētu, apmācītiesīgu akupunktūras ārstu skaitu, kuri varētu tikt iesaistīti programmas īstenošanā, iespējamo rezidentu skaitu programmā. Saņemtās atbildes precizēja neskaidros jautājumus, kas bija radušies, iepazīstoties ar ekspertīzei iesniegto dokumentu kopu. Specializācijas programmas “Homeopātija” vadītājai dr. M. Afanasjevai tika uzdoti vairāki jautājumi: (1) lūgts precizēt atsevišķus programmas aprakstā esošos apgalvojumus par nepieciešamību ārstiem piedāvāt papildspecialitāti homeopātijā; (2) tika lūgts pamatot studiju kursu sadrumstalotību (vairāku studiju kursu apjoms ir 0,6 KP, piemēram, “Profesionālā attīstība, homeopātiskā ētika, deontoloģija, profesionālās darbības juridiskie pamati”, “Integrētā medicīniskā aprūpe”, “Zinātniskie pierādījumi un pētniecība”) un paskaidrot, kā ir plānots sasniegt apgūstamās kompetences studiju kursu apguves laikā; (3) tika lūgts precizēt studiju kursa programmās paredzēto patstāvīgo darbu norisi un mācību literatūras pieejamību; (4) tika lūgts precizēt rezidentūras prakses vietas un mācību procesā iesaistīto akadēmisko personālu; (5) tika jautāts par citu valstu pieredzi attiecībā uz universitāšu homeopātijas studiju programmām un homeopātu izglītību regulējošiem starptautiskiem standartiem. Diemžēl, jāatzīst, ka uz pirmo un otro jautājumu atbildes netika saņemtas, uz piekto jautājumu tika atbildēts daļēji, jo programmas vadītāja norādīja uz iespējām iegūt izglītību homeopātijā ārzemēs, taču nespēja nosaukt nevienu universitāti, kurā homeopātijas specialitāte būtu apgūstama.

Tikšanās laikā ar darba devēju pārstāvjiem tika jautāts par jauno speciālistu nodarbinātības iespējām, prakses vietām, pakalpojuma pieprasījumu sabiedrībā.

Noslēguma tikšanās laikā piedalījās prof. I. Grope, rezidentūras procesu vadītāja I. Griķe, asoc. prof. G. Karelis, dr. M. Afanasjeva, Dr. I. Kokare, vecākā speciāliste mācību darbā S. Pumpure, studiju programmu attīstības projektu vadītāja D. Briede un studiju programmu attīstības projektu koordinatore A. Šnēbaha. Dekānei prof. I. Gropei tika uzdots precizējošs jautājums attiecībā par prakses vietām “Homeopātijas” programmā studējošajiem. Turpinājumā RSU

pārstāvji tika iepazīstināti ar novērtēšanas vizītes laikā iegūtajām galvenajām atziņām un specialitātes programmas “Homeopātija” vadītājam tika lūgts atsūtīt homeopātu specialitātes nolikumu, uz kuru bija izdarītas atsauces AIC iesniegtajā dokumentu kopā.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām

Plānotās izmaiņas studiju virzienā “Veselības aprūpe” ir saistītas ar trīs jaunu specialitāšu programmu izveidošanu otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”

- “Neirofizioloģija”;
- “Akupunktūras ārsts”;
- “Homeopāts”.

Specialitātes programma “Neirofizioloģija”

Atbilstoši Augstskolu likumam, specialitātes programma ietver visas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības. Specialitātes programmas mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu apguvi un pilnveidošanu atbilstoši neirofiziologa apakšspecialitātes (specialitātes kods A 201) prasībām, kā arī sagatavot topošos speciālistus ārstu sertifikācijai neirofiziologa apakšspecialitātē. Specialitātes programmas mērķis ir atbilstošs MK noteikumos Nr. 512 minētajam, ka otrā līmeņa profesionālajām studijām ir jānodrošina nozares zinātņu teorētiskajos pamatos balstītas un profesijas standartam atbilstošas un praksē piemērojamas profesionālās studijas. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 268, neirofiziologs ir neirologa apakšspecialitāte un tāpēc specialitātes programmā tiek uzņemti reflektanti ar ārsta grādu un neirologa sertifikātu. Norādītais studiju ilgums specialitātē ir četri gadi (176 KP), kurā tās pirmie divi studiju gadi, kas saistīti ar neiroloģijas apmācību, tiek ieskaitīti no neiroloģijas rezidentūras programmas. Neskatoties uz to, ka neirofizioloģijas specialitātes kursu apguvei ir atvēlēti divi gadi un, atbilstoši uzņemšanas prasībām, programmā tiek uzņemti sertificēti ārsti neirologi, tomēr nav iespējams rezidentūras programmu neirofizioloģijas specialitātē īstenot divos gados, jo tas būtu pretrunā ar pašreizējo normatīvo regulējumu. MK noteikumu Nr. 268 punkts 217.⁴ nosaka, ka rezidentūras ilgums apakšspecialitātē ir četri gadi.

RSU plāno “Neirofizioloģijas” rezidentūrā uzņemt 4-5 studējošos gadā, no kuriem divi studējošie varētu pretendēt uz no valsts budžeta līdzekļiem finansētām rezidentūras vietām. Intervijā ar fakultātes pārstāvjiem tika precizēts, ka programmas izmaksas ar trešo rezidentūras gadu apakšspecialitātē ir 2274,40 un 2826,38 eiro atbilstoši prakses vietai. Ja rezidents ir noslēdzis līgumu ar Reģionālo daudzprofilu slimnīcu vai ģimenes (vispārējās prakses) ārsta praksi ārpus Rīgas, tad programmas izmaksas, sākot ar trešo rezidentūras gadu, ir 2826,38 eiro, bet, ja līgums ir noslēgts ar citām ārstniecības iestādēm (t.sk. budžeta iestādēm), tad programmas izmaksas ir 2274,40 eiro. Atšķirības izmaksās rada ārstniecības iestādes izdevumi, kas saistīti ar rezidenta atlīdzību. Iesniegtajā dokumentu kopā ir norādīts, ka specializācijas programmas realizācijā tiks iesaistīti divi docētāji asoc. prof. G. Karelis un prof. E. Miglāne, taču intervijas laikā tika noskaidrots, ka programmas realizācijas gaitā programmā iesaistīto mācībspēku skaits paplašināsies. Programma tiks īstenota vadošajās Latvijas ārstniecības iestādēs (Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcā, P. Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, Bērnu klīniskās universitātes slimnīcā, Rīgas 1. un 2. slimnīcā), kurās strādā pieredzējuši docētāji un sertificēti speciālisti ar specializāciju neirofizioloģijā un ir pieejama neirofizioloģisko izmeklējumu veikšanai nepieciešamā aparatūra, kā arī ir plānots sadarboties ar Karolinskas Universitātes slimnīcu (Zviedrija) atsevišķu neirofizioloģijas metožu apguvē.

Specialitātes programmas saturs ir veidots atbilstoši MK noteikumiem Nr. 268, kuri nosaka, ka pirmajā un otrajā studiju gadā tiek iegūtas teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas neiroloģijā – šo zināšanu un prasmju kopums tiek apgūts neiroloģijas rezidentūras laikā un tiek pārņemts uz neirofizioloģijas apakšspecialitātes programmu. Trešajā un ceturtajā studiju gadā tiek iegūtas teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas neiroloģisko, neiroķirurģisko, dažādu somatisko slimību un traumatisko nervu bojājumu diagnostikā, diferenciāldiagnostikā, ārstēšanas iespējās, kas saistītas ar neirofizioloģiskās aparatūras izmantošanu, kā arī tiek apgūta ultrasonogrāfijas metodes izmantošana. Specialitātes programma ir veidota saskaņā ar *European Union of Medical Specialists (E.U.M.S)* rekomendācijām izglītības ieguvē klīniskajā neirofizioloģijā un nodrošina visu tajā minēto kompetenču apguvi. Specialitātes programma nodrošina visu MK noteikumos Nr. 268 minēto kompetenču apguvi un studiju rezultāti ir atbilstoši LKI 7. līmenim. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 202, iegūto kvalifikāciju apliecina augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms.

Intervijā ar darba devēju pārstāvi tika noskaidrots, ka Latvijas veselības aprūpes sistēma, kurā ir akūts kadru trūkums, iegūtu, ja darba tirgū iekļautos plašas specializācijas ārsti neirofiziologi.

Specialitātes programma “Akupunktūras ārsts”

Šīs specialitātes ārsti Latvijā praktizē jau ilgstoši, taču līdz šim nav bijusi iespēja akupunktūras ārsta specialitāti apgūt rezidentūrā. 2008. gadā veiktais pētījums (Dr. I. Logina) ir apliecinājis, ka 77 % Latvijas iedzīvotāju izvēlas ārstniecībā izmantot komplementārās medicīnas metodes. Intervijās ar RSU vadību, mācībspēkiem un darba devēju pārstāvjiem tika gūta atziņa, ka sabiedrībā ir liels pieprasījums pēc drošām, uzticamām, sertificētu ārstu piedāvātām akupunktūras ārstniecības tehnoloģijām. Rekomendācijas apstiprināt akupunktūras ārstu rezidentūras programmu ir saņemtas no Holistiskās medicīnas un naturopātijas biedrības un Latvijas Sāpju izpētes biedrības. 2016. gadā akupunktūras ārsta specialitāte tika iekļauta MK noteikumos Nr. 268, norādot, ka rezidentūrā to var apgūt kā ārsta pamatspecialitāti (P 61).

Atbilstoši Augstskolu likumam, specialitātes programma ietver visas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības. Specialitātes programmas mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu apguvi akupunktūrā atbilstoši akupunktūras ārsta specialitātes prasībām, lai ārstu sagatavotu sertifikācijai akupunktūras ārsta specialitātē. Rezidentūras programmas apguves laikā topošajam speciālistam ir jāapgūst zināšanas un prasmes, kas spēj nodrošināt pacientu veselības aprūpi, vienlaikus tajā ietverot gan slimību diagnostiku un ārstēšanu atbilstoši specialitātes kompetences līmenim, gan profilakses un veselības veicināšanas pasākumus, gan labu prakses darba organizāciju. Specialitātes programmas mērķis ir atbilstošs MK noteikumos Nr. 512 minētajam, ka otrā līmeņa profesionālajām studijām ir jānodrošina nozares zinātņu teorētiskajos pamatos balstītas un profesijas standartam atbilstošas un praksē piemērojamas profesionālās studijas. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 268, akupunktūras ārsts ir ārsta pamatspecialitāte un tāpēc specialitātes programmā tiek uzņemti reflektanti ar ārsta grādu. Norādītais rezidentūras ilgums specialitātē ir četri gadi (176 KP), kas ir atbilstoši MK noteikumu Nr. 268 prasībām.

Esošā RSU mācību bāžu un akadēmiskā personāla kapacitāte ļautu uzņemt 3-4 rezidentus akupunktūras ārsta specialitātē katru gadu. Tās būtu maksas rezidentūras

studijas, programmas izmaksas katrā no studiju gadiem ir norādītas RSU iesniegtajos dokumentos.

Rezidentūras studiju ilgums akupunktūras ārsta pamatspecialitātē ir četri gadi, no kuriem pirmie divi gadi tiek apgūti kopā ar rezidentūras programmā “Internists” studējošajiem. Šajā periodā tiek apgūti internās medicīnas kursi atbilstoši MK noteikumiem Nr. 268. Trešajā un ceturtajā studiju gadā tiek apgūtas specializētās zināšanas akupunktūras ārsta specialitātē. Lai arī RSU iesniegtajos dokumentos ir norādīti tikai divi mācībspēki, kuri piedalās programmas realizācijā, intervijās tika noskaidrots, ka rezidentūras programmas nodrošināšanā varētu iesaistīt 10-12 sertificētus, apmācīt tiesīgus akupunktūras ārstus, kuriem ir nepieciešamā akadēmiskā un zinātniskā darba pieredze. Rezidentūras studiju mācību bāze ir Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Fizikālās medicīnas un rehabilitācijas centrs, kā arī akupunktūras ārstu privātprakses.

Pievienoto studiju kursu apraksti apliecina, ka specialitātes programma nodrošina visu MK noteikumos Nr. 268 minēto teorētisko un praktisko iemaņu apguvi. Neskaidra ir studiju kursu apguvei nepieciešamā laika un norādīto kredītpunktu attiecība. Piemēram, studiju kursa “Akupunktūras meridiānu un kollaterāļu sistēmas pamati” apjoms ir 10 KP un tā apguvei ir paredzētas 18 nedēļas, bet tāda paša apjoma (10 KP) kursa “Slimību etioloģija un patoģenēze Ķīnas tradicionālajā medicīnā” apguvei ir paredzētas 12 nedēļas.

Analizējot specialitātes programmu viena studiju gada griezumā (piem. 3. studiju gads), var redzēt, ka rezidenti apgūst vispārējos kursus (problēmlekcijas, pedagoģiskais un pētnieciskais darbs) 12 KP apjomā un speciālos kursus 32 KP apjomā. Studiju kursu aprakstos ir norādīts, ka 32 KP specializācijas kursu apguvei ir atvēlētas 44 nedēļas, kas atbilst vienam studiju gadam. Līdz ar to iesniegtajos dokumentos neparādās vispārējo kursu apguvei atvēlētais laiks. Augstskolu likums nosaka, ka kredītpunkts ir studiju uzskaites vienība, kas atbilst studējošā 40 akadēmisko stundu darba apjomam (vienai studiju nedēļai) un šī likuma izpratnē studiju kursam atvēlētais laiks neatbilst norādītajam kredītpunktu skaitam. Jāatzīmē, ka līdzīgas neatbilstības tika novērotas arī specialitāšu programmās “Neirofizioloģija” un “Homeopātija”. Intervijā ar Rezidentūras studiju fakultātes dekāni prof. I. Gropi tika noskaidrots, rezidentūras programma pēc savas būtības atšķiras no citām otrā līmeņa profesionālo studiju programmām, jo, uzsākot studijas, rezidentūras studenti slēdz līgumu ne tikai ar RSU, bet arī ar ārstniecības iestādi. Specialitātes programmas apguve notiek ārstniecības

iestādēs, kur students ne tikai iegūst teorētiskās un praktiskās zināšanas, bet arī ārstē slimniekus, piedalās speciālās izmeklēšanas procedūrās un veic citas ar specialitāti saistītas ārsta darbības, specialitātes programmā iekļautais pedagoģiskais darbs visbiežāk ir saistīts ar pacientu izglītošanu, pētnieciskais darbs ir integrēts specializācijas kursu apgūvē un līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka studiju procesa organizācija un saturs otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīnas izglītības programmās atšķiras no MK noteikumos Nr. 512 definētā profesionālās programmas obligātā satura. Iespējams, ka ir nepieciešams pilnveidot normatīvo aktu regulējumu, lai tas būtu atbilstīgs rezidentūras studiju programmu īstenošanas specifikai.

Kā jau tika minēts iepriekš, rezidentūras studiju specifika nosaka, ka lielākā studiju procesa daļa ir saistīta ar praksi, kuras laikā rezidenti veic slimnieku medicīnisko aprūpi veselības aprūpes iestādēs vai ārstu praksēs apmācīt tiesīga ārsta vadībā un pārraudzībā. Tāpēc, analizējot iesniegtos studiju kursu aprakstus, uzmanība prioritāri tika pievērsta laikam, kurā rezidentam ir jāsasniedz norādītie rezultāti, un tas tika atzīts par atbilstošu. Studiju kursu aprakstos detalizēti ir norādīts studentu patstāvīgā darba veids un sniegti skaidri vērtēšanas kritēriji. Kopumā ņemot, specialitātes programmas studiju rezultāti ir atbilstoši LKI 7. līmenim. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 202, iegūto kvalifikāciju apliecina augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms.

Intervijā ar darba devēju pārstāvi tika noskaidrots, ka akupunktūras ārsti pacientus ārstē un konsultācijas sniedz primārās un sekundārās veselības aprūpes iestādēs, terciārā līmenī fizikālās terapijas un rehabilitācijas profila nodaļās. Pēc šo speciālistu pakalpojumiem ir liels pieprasījums darba tirgū un visbiežāk akupunktūras ārstu palīdzību meklē pacienti ar skeleta, muskuļu un saistaudu saslimšanām, nervu sistēmas un elpošanas saslimšanām. Akupunktūras medicīniskās tehnoloģijas Nacionālais veselības dienests neapmaksā, un ārsti dibina privātprakses.

Specialitātes programma “Homeopāts”

Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 268, homeopāts ir ārsta papildspecialitāte (PP 04). Specialitātes programmas “Homeopāts” izveide RSU ir pamatota ar pieprasījumu pēc šāda profila speciālistiem, kā arī vēlmi attīstīt zinātnē balstītas studijas homeopātijā.

Specialitātes programmas mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu apguvi, to pilnveidošanu atbilstoši homeopātijas specialitātes nolikuma

prasībām un sagatavot sertifikācijai homeopātijas specialitātē saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem dokumentiem. Lai varētu izvērtēt programmas satura atbilstību izvirzītajam mērķim, tika lūgts papildus pievienot homeopātijas specialitātes nolikumu, uz kuru ir veiktas atsauces ekspertīzei iesniegtajā dokumentu kopā. Programmas vadītāja iesniedza Medicīniskās homeopātijas izglītības standartu (*Medical Homeopathic Education Standards for LMHI¹ and ECH² allied schools*).

Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 268 homeopāts pārzina homeopātisko preparātu izvēles principus, prot izvēlēties diagnostiskās un ārstnieciskās metodes, pārzina profesionālās darbības juridiskos pamatus. Pielikumā 4.2. ir salīdzināta specialitātes programmas kursu atbilstība minētajiem noteikumiem un ir redzams, ka specialitātes programmā ir iekļauti studiju kursi 9,2 KP apjomā, kuri sniedz plašākas zināšanas un prasmes, nekā norādīts MK noteikumos Nr. 268: (1) Homeopātiskā konsultācija. Homeopātiskās anamnēzes ievākšanas principi un māksla, 4 KP; (2) Advancēta gadījuma analīze un repertorizācijas tehnika, 4 KP, (3) Integrētā medicīniskā aprūpe, 0,6 KP; (4) Zinātniskie pierādījumi un pētniecība, 0,6 KP. Iespējams, ka šie kursi ir iekļauti specializācijas programmā saskaņā ar Medicīniskās homeopātijas izglītības standartu. Šo kursu iekļaušana programmā ir vērtējama pozitīvi, jo rezidentiem ir iespējas iegūt dziļākas profesionālās zināšanas izvēlētajā studiju jomā.

Specialitātes programmā ir iekļauti trīs kursi, kuru apjoms ir 0,6 KP (Profesionālā attīstība, homeopātiskā ētika, deontoloģija, profesionālās darbības juridiskie pamati; Integrētā medicīniskā aprūpe; Zinātniskie pierādījumi un pētniecība). Diemžēl jāsecina, ka kursu apguves mērķis ne vienmēr atspoguļojas kursa saturā. Piemēram, kursa “Profesionālā attīstība, homeopātiskā ētika, deontoloģija, profesionālās darbības juridiskie pamati” mērķī ir norādīts, ka studējošie iegūs zināšanas par profesionālās darbības juridiskajiem pamatiem, taču izmantojamo avotu sarakstā nav neviena atsauce uz ārsta homeopāta darbību LR regulējošo normatīvo dokumentu. Šis novērojums ir īpaši svarīgs, jo, atbilstoši MK noteikumu Nr. 268 punkta 336. 3 prasībām, lai veiktu ārstniecisko darbu homeopātam ir jābūt zināšanām profesionālās darbības juridiskos pamatos. Iepazīstoties ar studiju kursu saturu, neradās pārlicība, ka visu plašo kompetenču klāstu studenti ir spējīgi apgūt vienas vai divu nedēļu laikā, t.i., kursa saturs ir neatbilstošs plānotajiem

¹ LMHT – *Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis*

² ECH – *European Committee for Homeopathy*

sasniedzamajiem rezultātiem. Kā piemēru var minēt studiju kursu “Zinātniskie pierādījumi un pētniecība”, kas būtu ļoti nozīmīgs RSU zinātnes stratēģijas kontekstā un kā tika minēts intervijā ar studiju virziena vadības pārstāvjiem “ļautu strukturēt homeopātiju, atdalot tās zinātnisko daļu no nezinātniskās”. Studiju kursa ietvaros veicamā patstāvīgā darba formulējums ir sekojošs: “iespēju robežās, studentiem vajadzētu piedalīties pētījumos, jo tas uzlabo viņu novērošanas īpašības”. Tas liek domāt, ka pētnieciskai darbībai šīs specializācijas programmā nav būtiska nozīme, kas ir klajā pretrunā ar fakultātes vadības pausto, ka RSU atbalsta zinātnē balstītas homeopātijas studijas, kā arī ar studiju procesa organizāciju rezidentūrā.

Homeopātijas specialitātes rezidentūrā tiek uzņemtas personas ar ārsta grādu un sertifikātu jebkurā pamatspecialitātē. Studiju ilgums ir divi gadi (88 KP), kas ir saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 268. Papildus iesniegtais Medicīniskās homeopātijas izglītības standarts nosaka, ka pēcdiploma homeopātu izglītības ilgums ir 600 stundas, t. sk. vismaz 350 auditorijas stundas. Izglītībai ir jāiekļauj pietiekama klīniskā apmācība, kas ir apgūstama trīs gadu periodā.

Intervijas laikā tika noskaidrots, ka Latvijā ir apmēram desmit apmācītiesīgi ārsti homeopāti, kuri varētu iesaistīties rezidentu apmācībā. Specialitātes programmas mācību bāze varētu būt ārstu homeopātu privātprakses un Homeopātiskā aptieka (norādīts pielikumā 2.2.). Papildus tika iesniegti sešu ārstu un viena farmaceita *Curriculum Vitae*, kas apliecināja minēto speciālistu izglītību homeopātijas jomā. Tika iesniegti arī ar ārstu praksēm un homeopātisko aptieku parakstīti nodomu līgumi par sadarbību RSU otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmas “Rezidentūra medicīnā” specialitātes “Homeopātija” studiju procesa nodrošināšanā.

Specialitātes programmas “Homeopātijas” izvērtējumā noderīga būtu bijusi informācija par šāda profila programmu realizāciju citās Eiropas universitātēs. Diemžēl, programmas vadītāja nespēja sniegt konkrētus prakses piemērus par homeopātijas rezidentūras programmām citās augstākās izglītības iestādēs.

Kopumā specialitātes programmas “Homeopātija” studiju satura un realizācijas apraksts iekļauj visus nepieciešamos komponentus, iegūto kvalifikāciju apliecinošais augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms ir atbilstošs MK noteikumu Nr. 202 prasībām.

4. Secinājumi

Ekspertes viedoklis par plānotajām izmaiņām RSU studiju virziena “Veselības aprūpe” ir sekojošs:

4.1 Balstoties uz iepriekš minēto analīzi, tiek secināts, ka specialitātes programmas “Neirofizioloģija” iekļaušana otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” ir pamatota ar pieprasījumu veselības aprūpes sistēmā pēc speciālistiem, kuri ir sertificēti izmantot vairāk nekā vienu neirofizioloģiskās diagnosticēšanas metodi; izveidotā specialitātes programma atbilst normatīvo aktu prasībām un RSU rīcībā ir visi nepieciešamie resursi programmas praktiskai realizācijai.

4.2 Balstoties uz iepriekš minēto analīzi, tiek secināts, ka specialitātes programmas “Akupunktūras ārsts” iekļaušana otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” ir pamatota ar pieprasījumu pēc akupunktūras speciālistiem, kuri ir gatavi apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences izmantot integratīvās medicīnas kontekstā; izveidotā specialitātes programma atbilst normatīvo aktu prasībām un RSU rīcībā ir visi nepieciešamie resursi programmas praktiskai realizācijai.

4.3 Rezidentūras studijas specialitātes programmās “Neirofizioloģija” un “Akupunktūras ārsts” atjaunos sertifikācijas procesu šajās specialitātēs un veicinās jaunu sertificētu speciālistu iesaisti darba tirgū.

4.4 Iepazīstoties ar RSU iesniegtajiem dokumentiem un intervējamo personu viedokļiem par specialitātes programmu “Homeopātija,” tiek secināts, ka, lai arī specialitātes programmas izveide ir pamatota ar speciālistu pieprasījumu darba tirgū un nepieciešamību sakārtot ārstu homeopātu sertifikācijas jautājumu, tomēr ir nepieciešams pārskatīt studiju saturu apliecināšos studiju kursu aprakstus, lai sasniegtie rezultāti būtu atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 7. līmenim un MK noteikumiem Nr. 268.

5. Rekomendācijas

5.1 Iesaku Studiju kvalitātes komisijai iekļaut specialitātes programmu “Neirofizioloģija” (176 KP) otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”, uzņemot programmā studējošos ar ārsta grādu un neirologa sertifikātu, un pēc studiju programmas apguves piešķirt neirofiziologa kvalifikāciju.

5.2 Iesaku Studiju kvalitātes komisijai iekļaut specialitātes programmu “Akupunktūras ārsts” (176 KP) otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”, uzņemot programmā studējošos ar ārsta kvalifikāciju, un pēc studiju programmas apguves piešķirt akupunktūras ārsta kvalifikāciju.

5.3 Attiecībā uz specialitātes programmu “Homeopātija” (88 KP) rekomendēju RSU līdz Studiju kvalitātes komisijas lēmuma pieņemšanai precizēt studiju kursu aprakstus, sasaistot kursa ietvaros apgūstamās tēmas un studentu patstāvīgo darbu ar kursa noslēgumā sasniedzamajiem rezultātiem, kā arī izvērtēt kursa aprakstā norādīto rezultātu sasniegšanai nepieciešamo laiku.

5.4 Lūgt Latvijas Ārstu biedrību (LĀB), kā profesionālo asociāciju, kas pārstāv dažādu nozaru ārstus, izteikt viedokli par specialitātes programmas “Homeopātija” iekļaušanu RSU rezidentūras programmā.

5.5 Ja RSU pēc būtības ir novērsusi minētās nepilnības studiju kursu aprakstos un LĀB viedoklis par “Homeopātijas” specialitātes iekļaušanu programmā “Rezidentūra medicīnā” ir pozitīvs, tad iesaku Studiju kvalitātes komisijai iekļaut specialitātes programmu “Homeopātija” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”, uzņemot programmā studējošos ar ārsta grādu un sertifikātu jebkurā pamatspecialitātē, un pēc studiju programmas apguves piešķirt homeopāta kvalifikāciju.

Baiba Trinīte, Dr. med.

06.05.2020.